

Versterking rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp: één gezin – één plan

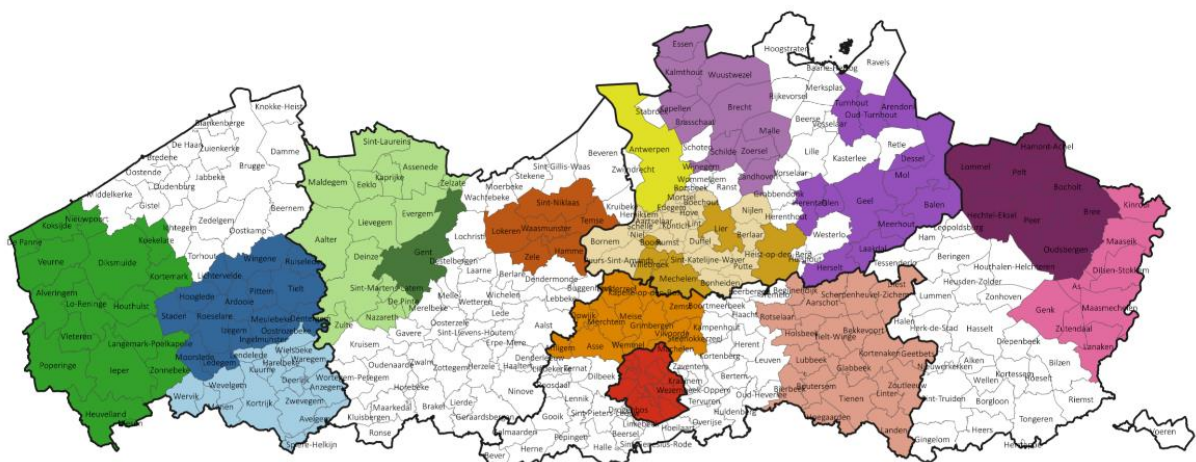
Inleiding

De rondzendbrief van 20 juli 2017 betreffende 'meer capaciteit en samenwerking in de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp' vormde de start van de eerste vijftien samenwerkingsverbanden één gezin – één plan. De samenwerkingsverbanden werden opgericht om tegemoet te komen aan de vaststelling dat steeds meer kinderen, jongeren en hun gezinnen gebruik maken van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, dat de crisisnetwerken door de zeer herkenbare en bereikbare meldpunten een sterke aantrekkingskracht blijven vormen voor vragen naar directe ondersteuning en dat de wachttijden binnen de jeugdhulp aangepakt moeten worden. Een investering in een snelle en voldoende nabije jeugdhulp was aangewezen om escalatie en doorstroom naar niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening en crisishulpverlening te vermijden.

In het Vlaamse Regeerakkoord 2019-2024 lezen we hierover: 'De samenwerkingsverbanden één gezin – één plan hebben als doel laagdrempelige, sneller inzetbare en beter afgestemde hulp aan kinderen, jongeren en gezinnen te bieden en dit via één gezinsplan. Momenteel zijn er vijftien samenwerkingsverbanden opgestart. We willen dit aanbod verder uitbouwen en gebiedsdekkend maken voor heel Vlaanderen.'

Zoals we in het actieplan mentaal welzijn 'Zorgen voor morgen' vermeldde, willen we de ontsluiting van de extra capaciteit die we vanuit deze oproep kunnen genereren al vanaf 2020 mogelijk maken. Zo kunnen kinderen, jongeren en gezinnen bij wie er door de gevolgen van de coronacrisis een ondersteuningsnood is, er ook al op rekenen. We verwachten dan ook om nog dit jaar eerste resultaten te zien in het werkveld, en beogen een volledige doorstart in 2021.

15 samenwerkingsverbanden

Samenwerkingsverbanden jeugdhulp één gezin - één plan

WVL - Jeugdhulp Westhoek	OVL - Krachtgerichte RTJ Waas & Dender	ANT - Trawant
WVL - Midden-West-Vlaanderen	BRU - Brussel - Sonja Erteejee	ANT - Voor- en NoorderKempen
WVL - Konekti	VBR - RTJ Asse-Meise-Vilvoorde	ANT - Trefplaats Jeugdhulp Kempen
OVL - RTJ De Tafels	VBR - Jeugdhulp Hageland	LIM - Gezin Centraal Noord-Limburg
OVL - Samen1plan Gent	ANT - Regio Stad Antwerpen	LIM - Plan-Trekkers

Tussen september 2018 en maart 2019 zijn de vijftien samenwerkingsverbanden gestart. Voorzieningen in de jeugdhulp, voorzieningen voor personen met een handicap, centra

voor kinderzorg en gezinsondersteuning, centra voor geestelijke gezondheidszorg, centra voor algemeen welzijnswerk, centra voor leerlingenbegeleiding en lokale besturen werken samen aan een afgestemde rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De focus ligt daarbij op het snel in gang zetten van de nodige ondersteuning, afgestemd in een zeer operationeel samenwerkingsverband dat werkt in een afgebakend gebied van 200.000 à 250.000 inwoners.

De meeste samenwerkingsverbanden opteren voor de installatie van een team, samengesteld uit vaak ervaren medewerkers van de participerende voorzieningen. Deze nieuwe teams vullen de ontbrekende schakel in tussen basisvoorzieningen en het regionale aanbod voor rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Zij garanderen allen een eerste interventie binnen de maand en een integrale aanpak: verschillende levensdomeinen waarop het kind, de jongere, het gezin ondersteuning behoeft worden meegenomen in de begeleiding.

Elke actor die betrokken is op het kind, de jongere en het gezin, staat mee in voor de continuïteit van de jeugdhulp en vertrekt van het principe '1 gezin = 1 plan'. Dat plan wordt opgebouwd vanuit de vragen, krachten en het netwerk van het gezin, het kind of de jongere.

Algemene vaststellingen over de werking van de samenwerkingsverbanden

Om een goed zicht te krijgen op de werking van de samenwerkingsverbanden en in functie van de nieuwe oproep om 1G1P gebiedsdekkend te maken in Vlaanderen bezocht het Vlaamse projectteam (samengesteld uit beleidsmedewerkers van alle WVG-entiteiten en departement onderwijs) tussen april 2019 en februari 2020 14 samenwerkingsverbanden. Het laatste werkbezoek was gepland tijdens de periode van quarantainemaatregelen n.a.v. de coronacrisis en werd geannuleerd. Ook 4 van de 5 IROJ maakten een evaluatie. De eerste 15 samenwerkingsverbanden moeten tegen 1 juli 2020 een financiële en een inhoudelijke evaluatie overmaken aan de Vlaamse overheid. Deze informatie wordt aangewend in functie van de voorziene transitieperiode zoals aangegeven in de nieuwe oproepetekst.

Na veertien werkbezoeken zijn dit enkele belangrijke conclusies (zie infra voor meer detail):

- het enthousiasme voor de nieuwe werkwijze is groot. Hoewel het een erg grote inspanning vraagt om met vele partners in een afgebakend gebied samen visie te bepalen, werkafspraken te maken, aanwervingen te doen enz. wordt de meerwaarde ervaren van een doorgedreven samenwerking tussen voorzieningen doordat men kennis en kunde van diverse disciplines samen brengt in functie van het sneller en flexibeler inspelen op de vraag van de cliënt;
- het gros van de samenwerkingsverbanden heeft geopteerd voor de installatie van een teamwerking voor de regio, samengesteld uit medewerkers van organisaties met verschillende expertise;
- de schotten tussen voorzieningen en tussen verschillende werkvormen worden verkleind: basiswerkingen zoals de Huizen van het Kind, CLB, verpleegkundigen preventieve opvoedingsondersteuning kunnen via de 1G1P-teams makkelijker beroep doen op de meer gespecialiseerde zorg binnen de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp zoals de contextbegeleiding die wordt aangeboden door centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning of voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg. Dat laatste meer probleemgebonden aanbod wordt hierdoor veel sneller inzetbaar waardoor kinderen, jongeren en gezinnen sneller meer intensieve hulp krijgen;
- in de visie van de samenwerkingsverbanden staat de cliënt centraal. De meer generalistische kijk van de medewerkers in de 1G1P-teams zorgt er voor dat wordt vertrokken van de vraag en de krachten van de cliënt. Van daaruit wordt 1 plan opgemaakt en een contactpersoon aangeduid. Netwerk- en krachtgericht werken vindt meer ingang maar kan nog geïntensiveerd worden;

- partners waarderen de geboden autonomie die toelaat regionaal een eigen werkwijze te installeren om de algemene doelstellingen te realiseren, tegelijk wordt de nood aan een Vlaams-brede sturing geuit;
- een volledige gebiedsdekkende werking wordt gevraagd om ook een 'één gezin – één plan'-werking te kunnen aanbieden in gemeenten waar dit momenteel nog aanwezig niet is.

Evaluatie in detail

Gehanteerde visie, realisatie van de doelstellingen

- Visie: wrap around, gezin centraal en 1Gezin1Plan (Nederland), Intensieve Pedagogische Thuishulp, Proportioneel Universalisme, Infant Mental Health, eigen kracht en netwerkversterking, context-verbindend werken.
- Kracht- en netwerkgericht werken en regie bij de cliënt overal sterk aanwezig. Maar: feedback van DOP, EKC, LUS, ... dat dit in praktijk nog niet overal als evident wordt toegepast, nog paradigmashift of cultuuromslag nodig.
- 200 begeleidingen worden overal gehaald (extrapolatie cijfers per SW-verband op tijdstip werkbezoek).
- Slechts uitzonderlijk kan niet binnen de maand gereageerd worden o.w.v. agendaproblemen, cliënt haakt af, vraag is weggevallen.
- 1G1P leidt tot meer coaching en outreach t.a.v. voorveld en brede instap.
- In sommige SW-verbanden is een keuze gemaakt: 'complexe situaties' zijn voor 1G1P, andere vragen gaan de klassieke weg, maar worden daardoor niet steeds binnen de maand opgenomen of toch nog op wachtlijst geplaatst.
- Er is de vraag om bestaande uitgangspunten zoals kracht- en netwerkgericht werken en regie bij de cliënt uitdrukkelijker te vermelden en 1G1P niet te positioneren als nieuwe en extra structuur, maar wel met de uitbreiding bepaalde principes in de héle RTJ te realiseren.

Participatie van voorzieningen/lokale besturen/cliënten

- Tussen 26 (Hageland) en 59 (Konekti) deelnemende partners.
- Niet alle VAPH-voorzieningen met RTH-aanbod doen mee omdat zij te lange wachtlijsten hebben waarbij cliënten wachten op zeer handicap-specifieke zorg die niet door een 1G1P-team kan aan geboden worden.
- Lokale besturen zijn (nog) niet overal even sterk aanwezig.
- Nood aan duidelijkere plaats voor cliëntparticipatie.
- Algemeen wordt wel aangegeven dat 1G1P voor een nieuwe dynamiek zorgt, er komt samenwerking tussen RTJ-actoren, die als constructief maar uitdagend wordt ervaren en dat doorgedreven intersectorale samenwerking een grote meerwaarde heeft voor de cliënt omdat kennis en expertise gedeeld wordt.

Organisatiemodel/aanbod van het samenwerkingsverband

- We zien grofweg 3 modellen voor inzet van de middelen:
  - Elke werkgever vaardigt personeel af naar een (groot) multidisciplinair team. Fysiek verschillende vormen: op 1 locatie, meerdere locaties, of ieder lid blijft binnen moederorganisatie maar geregeld gezamenlijk overleg.
  - Kleinere multidisciplinair team + reguliere uitbreiding bij enkele voorzieningen (Hageland) of kleinere aanmeldteams + reguliere uitbreiding bij voorzieningen (Trawant).
  - Klein team van ELP + gezinsplancoaches (Waas & Dender): geen multidisciplinaire samenwerking, elke organisatie creëert apart flexibel aanbod, doel is dat iedereen met een uniform gezinsplan werkt (= hulp door gezinsplancoaches).

- Aanbod teams: ELP (zie verder) en outreachende, brede, generalistische gezinscoaching, proces- of trajectbegeleiding.
- Quasi overal wordt de aanmelder stevig betrokken, wordt ook als noodzakelijk gezien, en toestemming van de cliënt wordt bewaakt.
- Aanbod wordt ingezet voor: vraagverheldering, flexibele ondersteuning ter overbrugging naar RTJ-aanbod dat nog niet kan opstarten, ... wel nood aan verduidelijking van het verschil met brede contextbegeleiding => er is een dunne grens tussen ondersteunend en overbruggend werken en effectief begeleidingsaanbod. Dat laatste is niet het doel.
- Positionering teams: tussen brede instap en gespecialiseerder RTJ-aanbod. 1G1P komt niet in de plaats van reguliere hulp zoals eerste kanalen van brede instap of rechtstreekse contactname met voorzieningen.
- Engagements blijven soms beperkt tot 'wie middelen ontvangen heeft'. Brede partnerschap is dan minder betrokken en past de gevraagde principes minder strikt toe (bv. binnen de maand antwoorden, krachtgericht werken, ...)
- Aanmeldingen door brede instap (veel vanuit CLB) maar ook cliënten rechtstreeks (minderheid).

Personeelsinzet	
Samenwerkingsverband	Aantal VTE
Jeugdhulp Westhoek	Team 14,4 VTE: 1 VTE coördinatie; 11,4 VTE teammedewerkers en 2 VTE ELP
Midden West-Vlaanderen	Team 14,09 VTE: 1 VTE coördinatie, 10,69 VTE gezinscoaches en 2,4 VTE ELP
Konekti	Team 15,6 VTE: 1 VTE coördinatie; 12,8 VTE medewerkers verbindingsteam; 1,8 VTE ELP
RTJ De Tafels	Team 13 VTE: 1 VTE coördinatie; 10 VTE teammedewerkers en 2 VTE ELP
Samen1Plan Gent	Team 15 VTE: 1 VTE coördinatie; 12 VTE teammedewerkers en 2 VTE ELP
Krachtgerichte RTJ Waas en Dender	Uitbreidingsmiddelen (ong. 13 VTE) verdeeld onder 17 partners. Kleine teamwerking met 1,5 VTE gezinsplancoaches en 1,5 VTE ELP
Sonja Erteejee Brussel	Team 13 VTE: 1 VTE coördinatie; 1 VTE vrijwilligerscoach; 9 VTE gezinscoaches en 2 VTE ELP
RTJ Asse-Meise-Vilvoorde	Team 13 VTE: 1 VTE coördinatie, 9 VTE gezinscoaches en 3 VTE ELP
Jeugdhulp Hageland	Team 10,35 VTE: 1 VTE coördinatie; 8,35 VTE gezinscoaches en 1 VTE ELP. Uitbreiding regulier aanbod: 0,8 VTE contextbegeleiding; 0,2 VTE mobiele ondersteuning VAPH; 2,05 VTE begeleiding CGG; 0,8 VTE ervaringsgerichte begeleiding.
Regio stad Antwerpen (*)	Uitbreidingsmiddelen (ong. 20 VTE) verdeeld onder 23 partners. Kleinere teams in 5 wijken en 1,5 VTE ELP
Trawant	Uitbreidingsmiddelen verdeeld over 11 partners. Kleine aanmeldteams in 5 aandachtsgemeenten en 1,4 VTE ELP
Voor- en Noorderkempen (*)	Team 10 VTE: 1 VTE coördinatie; 8 VTE procesbegeleiders en 1 VTE ELP

Trefplaats jeugdhulp Kempen	Team 13,5 VTE: 1 VTE coördinatie; 11,5 VTE teammedewerkers en 1 VTE ELP
Gezin Centraal Noord-Limburg	Team 14 VTE: 1 VTE coördinator; 12 VTE gezinscoaches en 1 VTE ELP
Plan-trekkers Oost-Limburg	Team 13 VTE: 1 VTE coördinatie, 10 VTE gezinsbegeleiders en 2 VTE ELP
Totaal	208,79 VTE (zal jaarlijks variëren o.b.v. tewerkstellingspercentages, ziekte, personeelsswissels, anciënniteitsverhogingen enz.).
(*) Regio stad Antwerpen en Voor- en Noorderkempen kwamen overeen om hun gezamenlijk budget (2 miljoen euro) als volgt te verdelen: 1.365.466 euro voor Regio stad Antwerpen en 630.186 euro voor Voor- en Noorderkempen.	

Financieringstechniek

- Aantal inwoners Vlaanderen: 6.623.505. Huidig bereik van de bestaande 15 SW-verbanden: 3.807.570 (incl. Brussel).
- Budget Vlaanderen + Brussel = 15 miljoen euro, verdeeld via 3 financieringssystemen: modules (Opgroeien), VTE (Z&G, Dep) en personeelspunten (VAPH).
- Tot eind 2021: 2 financieringstechnieken. 1) Voorzieningen Jongerenwelzijn via uitbreiding erkenning en 2) alle andere voorzieningen via projectmatige financieringsovereenkomst met agentschap Opgroeien.
- Vraag naar een eenvoudiger en eenduidiger financieringsmodel.

Schaal/gebiedsaafbakening

- Verschillen in aantal inwoners per SW-verband: van 163.273 (Noord-Limburg) tot 321.082 (Konekti). Brussel: 362.700 inw.
- 11 van de 15 SW-verbanden sporen niet met eerstelijnszones.
- Vraag om bestaande SW-verbanden uit te breiden en gebiedsdekking via eerstelijnszones te realiseren.

Eerstelijnspsychologische functie (ELP)

- 3 modellen voor de inzet van de ELP:
  - Als apart team georganiseerd: merendeel cliëntcontacten, rechtstreeks bereikbaar.
  - Volledig binnen het nieuwe intersectorale team, geen rechtstreekse bereikbaarheid, enkel via het 1G1P-team.
  - Combinatie van beide.
- Laagdrempelige locaties (HvhK), goed ingebed in netwerk BI, makkelijk toegankelijk => veel cliëntcontacten .
- Was bij aanvang moeilijk om psychologen te vinden met 5 jaar anciënniteit. Is bijgesteld naar 3 jaar.
- ELP's vragen ondersteuning: georganiseerde intervisie met ondersteuning van Z&G.

Volumeafspraken voor gemandateerde voorzieningen en sociale diensten jeugdrechtbank

- GV/SDJ doen beroep op aanbod van samenwerkingsverbanden maar niet à rato van de vooropgestelde volumeafspraken.
- Nood tot snelle toegang tot RTJ in situaties van Mano blijft bestaan.
- Volumeafspraken zijn gemaakt met nieuw, flexibel, laagdrempelig en intersectoraal 1G1P-aanbod, niet met héle RTJ.
- Vraag naar een kader met duidelijke (werk)afspraken om 1G1P vs. opdracht GV en SDJ vast te leggen.

- Belangrijke redenen waarom gemaakte afspraken in de meerderheid van de samenwerkingsverbanden niet worden gehaald momenteel:
  - Binnen netwerken is men nog zoekende hoe men dit innovatief, laagdrempelig aanbod rijmt met gepast omgaan met verontrusting – overtuiging dat men krachtgericht en netwerkgericht werken kan combineren met gepast omgaan met verontrusting.
  - Niet alle dossiers die opgevolgd worden door GV/SDJ (complexiteit van de dossiers – context van maatschappelijke noodzaak) lenen zich tot het nieuwe, flexibele en laagdrempelige aanbod. Deze dossiers noodzaken een meer aanklappend RTJ-aanbod (zoals regulier gemoduleerd aanbod -ook onderdeel van samenwerkingsverband).

Relatie tot andere netwerken

- Algemeen (n.a.v. werkbezoeken): nog niet sterk uitgebouwd met netwerken ggz ki en jo, GBO

Coördinatie/kernpartnerschap

- Kernpartner continueren en sterker mandaat geven + verwachtingen van het overheid naar samenwerking communiceren naar alle partners.
- Samenwerking opstarten en in stand houden = veel overleg. Efficiëntiewinst is mogelijk wanneer bestaande platformen en netwerken voor meerdere initiatieven kunnen functioneren.

Monitoring

- Nood aan monitoring van zowel de effecten op cliënten als op samenwerking tussen partners.
- Systeem (piloot) geeft zicht op doorstroom naar RTJ.
- Vraag naar ondersteuning en vorming: juridisch kader rond gegevensdeling en dossieropmaak, afspraken ivm dossiervorming volgens GDPR-richtlijnen.
- Softwarepakketten voor gedeelde dossiervorming: ondersteuningsplan raadpleegbaar maken voor alle betrokkenen vraagt stimuleren van softwareontwikkelaars door de overheid.